

FRÅGOR OCH SVAR

om tredje generationens mobila telenät

Förord

Frågorna och svaren är framtagna som en hjälp för bygglovprövning av 3G-master/-antennar. Syftet är att försöka besvara en del vanliga frågeställningar och på dethär sättet underlätta/snabba på prövningen. Flera operatörer är oroad för utbyggnadstakten. Deras planering utgår från en normal handläggningstid av loven på två till tre månader. Nu upplever de att oron för strålning och tveksamhet till viljan att samnyttja master gör att handläggningstiderna förlängs i flera kommuner.

I överläggningar med Post- och telestyrelsen, Boverket, Luftfartsverket och operatörerna har Kommunförbundet framhållit vikten av att myndigheterna och bolagen klargör frågor om strålning och viljan till samnyttjande. Kontakter kommer att tas med Strålskyddsinstitutet, läs vidare nedan.

När det gäller samlokalisering föreslår bolagen att alla kommuner bör vänta med att efterlysa samnyttjande till efter det att den första operatören fått lov för sina master. Av konkurrensskäl vill inte bolagen redovisa sin nätplanering, utan framhåller att en samordning kommer att ske på ett motsvarande sätt som när GSM-nätet kom till.

För att skapa förutsättningar för ett långtgående samnyttjande har Kommunförbundet föreslagit att bolagen vid hyresprissättningen av antennplatser ska utgå från en form av självkostnadsprissättning, som inkluderar avskrivningar, teknisk utveckling, mm. En tanke som bolagen även föreslår att kommunerna tillämpar när det gäller placering på kommunala anläggningar.

Frågor med anledning av detta pm besvaras av undertecknade på telefon 08-452 71 00 eller e-post: namn.namn@svekom.se.

Lars Fladvad

Reigun Thune Hedström

Bakgrund/Fakta

Nästa generations mobilnät, som förkortas 3G eller UMTS, kommer att använda en högre frekvens än dagens GSM-nät. Räckvidden blir kortare och uteffekten lägre. Därför behövs ett tre till fyra gånger tätare nät av sändare/länkar än för GSM-systemet.

I stadsmiljö kommer antenner att placeras med ca 250 meters mellanrum och på landsbygden med en knapp mils mellanrum. Totalt rör det sig om 30 000 - 40 000 master, antenner mm. Ungefär 30 procent beräknas kunna placeras på befintliga master och byggnader. Framför allt i glesbygd behövs nya master, vanligen 40 - 60 meter höga fackverksmaster. Om operatörerna samverkar kan det handla om 6-8 000 nya master. Samtliga fyra operatörer borde ha intresse av att så långt möjligt samnyttja master för att minimera antalet master och spara pengar.

Eftersom masterna når över den gräns på 20 meter som finns för hinder för luftfart ska operatörerna alltid samråda med luftfartsverket om masternas lokalisering.

Staten har med sitt beslut att 99,8 % av befolkningen ska ha tillgång till 3G-nätet från och med år 2004 indirekt tvingat fram en skyndsam handläggning av bygglov för master, basstationer m.m.

Alla nya master kräver bygglov (PBL 8:2 pkt 5). Lovplikten har tillkommit för att kunna bedöma hur master inverkar på stads- och landskapsbilden och hur säkerhetsfrågorna beaktas.

Strålning från antenner i UMTS-systemet som monteras på byggnader eller master är mindre än från lågfrekventa kraftnät och andra högfrekventa nät för t ex radio. Uteffekten från antenner är i storleksordningen 10W. Uteffekten från telefonerna kommer att ligga på samma nivå som en GSM-telefon, under 1W.

WHO har i olika sammanhang anfört att det inte finns något behov av skyddszoner i kring master/antenner eller omkring teknikbodar (rapport 32 Strålning Elektromagnetiska fält).

Några behov av skyddsavstånd har inte heller redovisats av Statens strål-skyddsinstitut (SSI). Institutet håller på att ta fram allmänna råd om begränsning av allmänhetens exponering för elektromagnetiska fält (0 - 300 GHz).

Kan kommunen ställa krav på samordning mellan operatörerna?

Ja, det kan man. Även master omfattas av kraven på lämplig placering och utformning så att man når en långsiktigt god hushållning med naturresurser och samtidigt slår vakt om natur- och kulturmiljön (PBL 2:1 och 2).

Ett bra sätt att uppfylla kraven på är att operatörerna samnyttjar befintliga och tillkommande master, antenner och teknikbodar. I de licensavtal som operatörerna tecknat med staten har man, med beaktande av konkurrens-

reglerna inom EU, beslutat att operatörerna får samnyttja infrastrukturen till 70 procent.

Är 3G-nätet och dess master ett ”allmänt intresse”?

Telenät/master är en del av samhällets infrastruktur och därför ett bland flera allmänna intressen som ska vägas mot andra allmänna och enskilda intressen i planering och lovgivning (PBL 2 kap).

Vid en lokalisering – eller bygglovprövning är masterna alltså ett intresse bland många andra. Detta så länge man kan finna alternativa lägen/place-ringar. Om hela nätets funktion står och faller med en lokalisering kan den få en överordnad betydelse att jämföra med ett riksintresse (MB 3:1).

Luftfartsverket och Försvarmakten samarbetar om en hinderdatabas avseende byggnadsverk med en höjd över 20 meter. Höga anläggningar är ett viktigt allmänt intresse inte minst för räddningstjänstes hjälpverksamhet. Säkerhetsavstånd för helikopter är 1500 meter rakt fram och 500 meter i sidled.

I områden av riksintressen får inte bygglov ges om det medför skada på natur- och kulturmiljön (MB 3:6 och PBL 2:1).

Om två eller flera riksintressen kommer i konflikt med varandra ska företräde ges till det intresse som är av störst betydelse för en långsiktigt god hushållning med naturresurser (MB 3:10).

Om anläggningen kan medföra skada på natur- och kulturmiljön ska lokaliseringen även anmälas till länsstyrelsen (12 kap MB).

Hur hanteras strålning, strålningsfria respektive lågstrålande zoner i bygglov och planer?

Möjligheterna att i översiktsplan markera strålningsfria eller lågstrålande zoner är ännu inte närmare utredda.

Om det finns skäl, kan skyddsavstånd för olika störningar läggas in i detaljplaner i anslutning till bostäder, skolor och förskolor, enligt förarbetena till PBL. Skyddsavståndet ska dock kunna motiveras och utgöra ett påtagligt allmänintresse (PBL 5:7 pkt 11). Enligt förarbetena kan man i detaljplan ange de gränsvärden för störningar som kan godtas (PBL 2:3 och 4 samt 3:2).

Berörda myndigheter konstaterar att fönster och väggar bryter de elektromagnetiska fälten samtidigt som magnetfält avtar mycket snabbt med avståndet från källan.

Det är viktigt att ge medborgare och sakägare en samlad bild av strålning och elektromagnetiska fält från apparater, master och nät. Detta är i första hand en uppgift för ansvariga statliga myndigheter. Risker för strålning ska beaktas vid bygglovprövning om värdena tangerar de gränsvärden som WHO och SSI redovisar (PBL 3:2 och 8:22).

Operatörerna är dock skyldiga att redovisa strålningsberäkningar om det krävs för bygglovprövningen (PBL 8:2 0 och lagen om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk).

Hur bör lokalisering av master inom detaljplanelagt område hanteras?

En lokalisering av mast inom detaljplanelagt område är inte en mindre avvikelse från plan om inte ändamålet mast finns i planen (Dom nr 1291-2000, Kammarrätten i Stockholm). Det innebär att detaljplaner som inte innehåller ändamål för master måste ändras före lovgivning inom sammanhållen bebyggelse. Eftersom master har en större omgivningspåverkan bör normalt planförfarande användas (PBL 8:11).

Antenner som kan placeras på tak eller fasader omfattas inte av plankravet utan kan prövas direkt i bygglov. Domen ovan rör en mast.

Inom detaljplanelagt område avsett för t ex el-, tele-, eller radioändamål kan bygglov för master normalt lämnas eftersom ändamålet är prövat för den typ av tekniska anläggningar det rör sig om.

Kan bygglov ges för mast med stöd av översiktsplan?

Ja - utanför detaljplanelagt område ges bygglov med stöd av översiktsplan. Bygglov får inte ges om mastens placering strider mot översiktsplanens syften (PBL 1:3). Om verksamheten kan medföra skada på natur- eller kulturmiljön ska ärendet anmälas till länsstyrelsen (MB 12:6).

Eftersom master av den nu aktuella dimensionen utgör ett allmänt intresse kan principer för 3G-nätet tas upp i planens beskrivning av infrastrukturfrågor. Enskilda masters lokalisering behöver inte behandlas i översiktsplanen.

Kan bygglov alltid ges för antenner på byggnader och anläggningar?

Nej, det ska alltid göras en bedömning om antennens placering och påverkan på byggnaden eller anläggningen ur arkitektonisk synvinkel (PBL 3:1). Fastighetsägarens godkännande är självklart nödvändigt.

Placering, yttre form och färg ska anpassas till byggnadens särart (PBL 3:1). Någon skillnad görs inte för olika typer av byggnader och anläggningar.

Är teknisk utrustning för mobila basstationer som placeras inne i byggnader lovpliktig?

Ja, om det leder till att det aktuella utrymmets ändamål ändras (PBL 8:1). Ett förrådsutrymme får t ex inte utan vidare användas för en basstation.

På vilka grunder kan byggnadsnämnden avvakta med bygglov?

Om detaljplanearbete pågår kan kommunen avvakta med att lämna bygglov i högst 2 år.

Kommunen kan dock medge lov för tillfällig åtgärd.

Kommunen ska normalt lämna bygglov om placering och utformning av anläggningen/masten överensstämmer med de allmänna reglerna i 2:a och 3:e kapitlet PBL.

Vilka handlingar fordras?

Till bygglovansökan ska fogas nybyggnadskarta om det rör sig om bygglov inom detaljplanelagt område och utanför detaljplanelagt område krävs en karta som visar var masten/anläggningen ska placeras. Vidare ska måttsatta huvudhandlingar (ritningar på master, basstationer mm) inlämnas. Dessutom ska normalt en teknisk beskrivning lämnas som t ex redovisar strålningsberäkningar.

Operatören bör samråda med kommunen i ett inledande skede för att komma överens om handlingarnas omfattning och utformning eftersom det i regel rör sig om prövning av lov för flera master.